

igszemléletre a használatban nem a tagadás gyakorol hatást, hanem az egész kontextus, ill. maguknak az igéknek a szemantikája. Az egész kérdéskör a magyar anyanyelvűek számára sok nehézséget rejt magában, a szerző sok nyelvi finomságra hívja fel figyelmünket.

Végezetül a recenzens egy érdekességre tér ki csupán épp a kötet egyik tanulmányára is hivatkozva: az orosz nyelven írt tanulmányoknál vajon miért használják a szerzők nevüket magyaros szórendben (pl. *Мартша Шандор*, sőt *Тот Ласло*). Ugyancsak megjegyezzük, hogy a tartalomjegyzékben hiányzik a lapszámozás, ami nehezíti a visszakeresést. Mindezek az apróságok nem vonnak le a kötet szakmai értékéből és hasznosságából, publicitásából és színvonalából, amelyre a zömében fiatal szerzői gárda méltán számot tarthat.

Pécs, 1983. 195. 1.

Dr. Horgosi Ödön

L. L. Szikoruk:

MIÉRT SZÁLL A LÉGGÖMBP

- Játék a fizikával -

Hiányt pótló kiadványt jelentetett meg a Minerva Kiadó azzal, hogy közreadta e viszonylag kis terjedelmű könyvecskét. Az általános iskola alsó tagozatában igen sok nehézséggel küzdenek a tanítók, amikor a természeti környezetben való tájékozódás tanítása során többek között a fizikai kölcsönhatások megismertetésén, a kölcsönhatások időbeliségének, állandósága és változása dialektikájának, a helyzet és mozgás viszonylagosságának bemutatásán, megértetésén fáradoznak.

Szikoruk könyve – mint alcíme is jelzi – e területen járul hozzá a tanulók könnyebb, közvetlen élményeken alapuló, aktív ismeretszerzéséhez. Első részében a hang keletkezését, felerősítését, továbbítását játékos kísérletekben ismerteti meg a szerző. Segítség ad egyszerű vonóshangszer és xilofon készítéséhez, de érinti a hangrögzítést, a visszhang keletkezésének magyarázatát, s megtudhatjuk, miért hosszú a nyuszi füle. A fény terjedésének módját, a tükrök-trükkök egész sorát, a periszkóp működését és készítését, a napsugárzás sokoldalú hasznosítását, a fényképezőgép elvi működésének bemutatását is megtaláljuk a második részben.

Miért melegít a bunda? Hogyan készítsünk hőmérőt? Tudunk-e tüzet gyújtani gyufa nélkül? Hogyan reagálnak az anyagok hőhatásra? Mindezekre a kérdésekre sok választ, tényanyagot találunk A hő c. fejezetben. A folyadékok, gázok részben megtudhatjuk, miért fúj a szél, miért száll a léggömb és a hőlégballon, s miért esik egyszer eső, máskor hó.

Érdekes a könyv térről és mozgásról szóló fejezete. A filmgyárba viszi el képzeletben a tanulókat, ahol megismerkednek a törpék és óriások „készítésével”, s egyszerű kísérleti eszközzel modellálhatják, hogyan lesz a sok kis

állóképből mozgás a mozgófilm-vetítéskor. Itt ismerkedhet meg a tanuló a mozgás és mozgatlanság viszonylagosságával. Játékos kísérletek segítségével a tehetetlenség és a reaktív mozgás körében is tájékozódhatunk, bemutatva a bűvészek trükkjeiből néhányat éppúgy, mint több hagyományos és lökhajtásos játékot, illetve komoly technikai vívmányt.

Korunkban nem kerülhető el az elektromosság és mágnesség tárgyalása. A néhány oldalas zárófejezet az „egy kis elektromosság előállításától” egészen az elektromágnesis szemléletesen, játékosan és nem utolsósorban biztonságosan elvégezhető kísérletekkel segíti tanulóink ismereteinek gazdagítását.

A könyvben érintett fizikai jelenségek értelmezését és megértését nagyon jól segíti a szerző azon törekvése, hogy mindvégig épít a tanulók aktív szellemi és manuális közreműködésére, s ez utóbbiak miatt a technika tantárgy oktatásának is számos eszköze lehet.

A gazdagon illusztrált könyv nagy értéke, hogy olvasmányos, könnyed és érthető, ami a fordító érdeme is. Az ismeretek tudatosítását segíti, hogy közben problémákat vet fel, gondolkodásra és kísérletezésre serkent.

Kiknek ajánlom a könyvet? Sokaknak. Az elmondottakból kitűnik, hogy tanulóink önállóan is forgathatják.

Fontosabbnak és célszerűbbnek látom azonban, ha alsó tagozatos kollégáim figyelmébe ajánlom elsősorban tanórai és szakköri foglalkozásokra. Mindemellett igen jól hasznosíthatják a tanítóképző főiskolák természetismeret-környezetismeret, valamint technika tárgyainak oktatásában, a tanítójelöltek felkészítésében.

Minerva, Bp., 1983.

Gedon László

DURÓ LAJOS:

AZ ÉRTÉKORIENTÁCIÓ PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI VIZSGÁLATA

(Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae Sectio Pedagogica et Psychologica. 24. Szeged, 1982. 270. p.)

Azzal a bizakodó megjegyzéssel kell kezdenünk Duró Lajos tanulmányának ismertetését, hogy a szegedi József Attila Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetének kiadásában megjelenő akták sorában a 24. kötetként kiadásra került munka várhatóan olvasható lesz könyv formájában is. Az a 300 példány ugyanis, amely a sorozatban megjelent, lényegében „belső” használatra sem elegendő, gondolok itt a jelenlegi egyetemi-főiskolai hallgatókra – csupán Szegeden! – akiknek elsősorban lenne illendő megismerni s az életbe magukkal vinni ezt a fontos munkát. Bár a szerző nem cíni tanulmányának ilyen formájú megjelenésére, csak ar-